

VEDECKÁ KONFERENCIA SOVIETSKYCH FILOZOFÓV POD NÁZVOM LOMONOSOVSKÉ PREDNÁŠKY

Moskovská štátna Lomonosovova univerzita organizuje každý rok vedeckú konferenciu pod názvom *Lomonosovské prednášky*. Vedecké konferencie tohto druhu majú bohatú tradíciu. Roku 1972 sa vedecká konferencia uskutočnila pri príležitosti 50. výročia ZSSR, o čom svedčí aj bohatý program. Vedecká konferencia sa uskutočnila v dňoch od 22. novembra do 1. decembra 1972 na nebváľe širokej základni.

22. novembra zasadala Vedecká rada univerzity, ktorej rokovanie znamenalo otvorenie tejto grandióznej a v sekciiach i v podsekciiach bohato členenej konferencie. Úvodný referát na tému *Úlohy Moskovskej štátnej univerzity z hľadiska uznesenia ÚV KSSZ a Rady ministrov ZSSR z 18. júla 1972 „O opatreniach na ďalšie skvalitnenie vysokoškolského vzdelania“* predniesol rektor univerzity, akademik I. G. Petrovskij. Konferencia pokračovala prácou v 21 sekciiach a 29 podsekciiach. Každá z pätnástich fakúlt univerzity tvorila jednu samostatnú sekciu. Okrem 15 fakúlt univerzity samostatné, ďalej nečlenené sekcie tvorili tri medzifakultné katedry, poľnohospodárske múzeum, katedra výchovnovyučovacej a vedeckej fotografie a filmu, ako aj Vedecká knižnica A. M. Gorkého.

Sekcia filozofie pracovala v dňoch 27.—30. novembra. Na plenárnom zasadnutí sekcie odzneli tri prednášky. Prof. A. M. Kovalov analyzoval problematiku kritérií a základných črt rozvinutej socialistickej spoločnosti. Prof. S. T. Kaltachčjan v prednáške na tému *Aktuálne problémy teórie národov a národnostných vzťahov* zdôraznil, že jedine socializmus zabezpečil plný rozvoj všetkých národov, žijúcich na území bývalého cárskeho Ruska. Ako príklad riešenia národnostných vzťahov na kvalitatívne vyššej úrovni uviedol Uzbekú zväzovú republiku, kde v súčasnosti vychováva novú uzbeckú inteligenciu 38 vysokých škôl. Na príkladoch Severného Írska, Belgicka, Turecka a koloniálnych krajín ukázal, že kapitalizmus nie je schopný riešiť národnostnú otázku. Profesor Ovsjanikov sa zaoberal aktuálnymi problémami súčasnej estetiky, zdôrazňujúc jej úlohu pri výchove socialistického a komunistického pokolenia.

Sekcia filozofie sa v ďalšej práci rozčlenila na desať podsekcii (dialektického materializmu, historického materializmu, vedeckého komunizmu, dejín marxisticko-leninskej filozofie, dejín filozofie národov ZSSR, dejín zahraničnej filozofie, logiky, marxisticko-leninskej etiky, marxisticko-leninskej estetiky, dejín a teórie ateizmu).

Zaujímavú filozofickú problematiku riešila podsekcia dialektického materializmu. Prof. V. T. Malcev v prednáške na tému *Zmena formy materializmu v súvislosti s rozvojom vedy a spoločenskej praxe* kritizoval revizionistické tendencie, ktoré sa snažia stotožniť zmeny vo vývinových formách materializmu so samou podstatou materializmu. Podstata dialektického materializmu ako filozofického systému je v marxisticko-leninskom riešení základnej filozofickej otázky daná axiomatically. Materializmus v súvislosti s rozvojom vied môže meniť a zákonite mení svoje formy. Jeho filozofická podstata sa však nemení. Vo filozofii existujú revizionistické tendencie, ktoré sa odvracajú od leninského poňatia materializmu a pod etiketou vývinu foriem materializ-

mu chcú transformovať filozofickú podstatu materializmu v konečnom dôsledku až do idealizmu.

Prof. D. T. Dubrovskij v prednáške *Problém ideálneho vo svetle súčasnej vedy* poukázal na skutočnosť, že v poslednom čase dochádza v kategoriálnej sústave najmä prírodných vied k značným zmenám. V súvislosti s nimi treba stále filozoficky hlbšie riešiť i problém vzťahu ideálneho a materiálneho. Východiskom pri riešení tohto problému je Marxova téza, že ideálne nie je nič iného ako materiálne presadené do ľudskej hlavy a v nej pretvorené. Ideálne je zobrazenie materiálneho v našom vedomí, myslení, je to informácia daná v čistom vide. Nositeľom tejto informácie je fyziologicko-psychologický proces prebiehajúci v mozgu. Zatiaľ len veľmi hmlisto poznáme systém tvorby neurodynamických kódov, pomocou ktorých si človek vytvára obraz materiálna, cez ktoré sa vytvára tzv. „subjektívna realita“.

Prof. Z. M. Orudžov v obsiahlej prednáške na tému *Miesto dialektickej logiky v štruktúre dialektického materializmu* zdôraznil, že otázka o mieste dialektickej logiky v štruktúre dialektického materializmu úzko súvisí s leninskou tézou o jednote dialektiky, logiky a teórie poznania. Nemožno ich chápať len ako synonymá, ale predovšetkým ako základné súčasti dialektického materializmu, vytvárajúce navzájom konkrétne špecifikované vzťahy. Len takéto poňatie nám pomôže pochopiť i relatívnu samostatnosť problémov dialektickej logiky v systéme dialektického materializmu. Dialektika ako všeobecná teória vývinu je dialektikou ponímanou v najvšeobecnejšej podobe, t. j. v takej forme, v akej sa prejavuje v prírode, spoločnosti a v poznaní. Dialektika ako logika (dialektická logika), ponímaná v jednote s formami myslenia, je subjektívnu dialektikou. Subjektívna dialektika je prvou negáciou, antitézou vo vzťahu k objektívnej dialektike. Nakoniec dialektika ako teória poznania je dialektikou vzájomného vzťahu objektívneho a subjektívneho, materiálneho a ideálneho, ale aj subjektu a objektu. To je negácia negácie.

Dôležitou formou rozvoja teoretického poznávania je prechod od abstraktného ku konkrétnemu (základná tematika výskumov dialektickej logiky). V rámci tejto formy sa výrazne prejavuje dialektická jednota základných foriem myslenia navzájom i základných foriem myslenia so zákonmi dialektiky (napr. teoretická analýza sa uskutočňuje ako proces dialektického protirečenia, obsahom syntézy je zákon negácie ap.). V kvalitatívne inej polohe sa v tejto súvislosti prejaví i problém logického dôkazu, na rozdiel od formálneho dôkazu vo Fregeho ponímaní. Z aspektu dialektickej logiky teoretický dôkaz má sprostredkujúci význam, je podmienený problematikou, ktorú skúmame, a systémom, ktorý skúmame a v ktorom sa vyjadrujeme. V nerozlučnej jednote s týmito otázkami možno potom riešiť i problém tvorivého myslenia. Okruh problémov dialektickej logiky je veľmi široký a v budúcnosti sa bude ustavične rozrastať.

Pozoruhodná prednáška prof. Zaida Melikoviča Orudžova bude v úplnom znení zverejnená v ZSSR. Možno predpokladať, že bude preložená i do slovenčiny.

Práca sekcie filozofie pokračovala paralelne v podsekciiach historického materializmu (doc. J. M. Pavlovov a: *Sociálna štruktúra rozvojových krajín*, prof. J. D. Panchava: *O štruktúre kurzu historického materializmu pre filozofické fakulty* atď.), vedeckého komunizmu, marxisticko-leninskej filozofie, dejín filozofie národov ZSSR (prof. T. J. Ščipanov: *Spracovanie problémov dejín filozofie národov ZSSR za 50 rokov*, doc. N. I. Bočkarev: *V. I. Lenin o revolučných tradíciách ruského ľudu*, prof. Š. F. Mamedov: *Ruská ľudová kultúra a rozvoj filozofického myslenia národov sovietskeho východu*), dejín zahraničnej filozofie (kand. fil. vied. G. G. Majorov: *Kritika ideologických základov učenia H. Marcusa*, odb. asistentka

G. J. Streľcovová: *Sartre a marxizmus*), ďalej v podsekciiach logiky, marxisticko-leninskej etiky, marxisticko-leninskej estetiky a v podsekcii dejín a teórie ateizmu (doc. Z. A. Tažurizínová: *Zvláštnosti súčasného buržoázneho ateizmu*, kandidát fil. ved. N. A. Paškova: *Rozvoj masového ateizmu v ZSSR*).

Konferencia priniesla mnoho nových vedeckých poznatkov z oblasti prírodných a spoločenských vied. Dokumentovala nebývalú dynamiku a progresivitu v rozvoji sovietskej vedy po XXIV. zjazde KSSZ.

L. J. Veverka

FILOZOFICKÝ ÚSTAV SAV K 50. VÝROČIU VZNIKU ZSSR A K 55. VÝROČIU VOSR.

Pracovníci FÚ SAV, podobne ako všetci pracujúci našej vlasti, v minulom roku si pripomenuli 50. výročie vzniku ZSSR a 55. výročie VOSR na akciách, ktoré boli vcnované týmto výročiam.

VOSR, ako aj vznik ZSSR nemal veľký význam len pre ekonomický a kultúrny rozvoj národov Sovietskeho zväzu, ale ďaleko prerástol hranice tohto mladého štátu. Sovietsky zväz na čele s V. I. Leninom sa stal baštou marxizmu. Sovietska filozofia sa stala inšpiračným zdrojom rozpracovania marxisticko-leninského svetonázoru aj v ostatných krajinách.

FÚ SAV z príležitosti spomínaných výročí uskutočnil tieto akcie:

Dňa 21. 9. 1972 usporiadal seminár za účasti pracovníka Filozofického ústavu AV ZSSR a hlavného redaktora časopisu *Voprosy filosofii* prof. J. P. Frolova, doktora filozofických vied, ktorý predniesol na seminári referát na tému *50-ročný rozvoj sovietskej filozofie*. Profesor Frolov vo svojej prednáške hovoril o vývine sovietskej filozofie po VOSR a vzniku ZSSR, o problémoch, ktoré v tomto období sovietski filozofi riešili, ako aj o jej ďalšom vývine a perspektívach v 50-ročnom vývoji. V diskusií vystúpili pracovníci ústavu člen korešpondent J. Bodnár, DrSc., PhDr. Andrej Hlávek, CSc., PhDr. Teodor Münz, CSc., PhDr. B. Hlavová, CSc. a ďalší, ktorí hovorili o vplyve sovietskej filozofie na vývin marxistického myslenia na Slovensku.

Dňa 11. 2. 1972 usporiadal FÚ SAV konferenciu na tému *50-ročný rozvoj marxistickej filozofie v ZSSR*. Hlavný referát *Vývin filozofického myslenia v ZSSR a jeho vplyv na rozvoj marxizmu* predniesol riaditeľ FÚ SAV, člen korešpondent J. Bodnár, DrSc.. Vo svojom referáte sa zaoberal významom vzniku ZSSR pre samy národy Sovietskeho zväzu, ako aj pre medzinárodné robotnícke hnutie. Poukázal aj na vplyv ZSSR na našu vedu a kultúru. Sovietska filozofia sa stala základným zdrojom ďalšieho rozpracúvania marxisticko-leninského svetonázoru a mala veľký vplyv aj na našu filozofickú obec. V tejto súvislosti s. Bodnár hovoril o význame a výsledkoch doterajšej spolupráce so sovietskymi filozofmi, ako aj o jej ďalších perspektívach. PhDr. A. Hlávek, CSc. predniesol referát *Problematika človeka v sovietskej filozofii*. Zaoberal sa rozpracovaním tejto problematiky v súčasnej sovietskej filozofii. PhDr. B. Hlavová, CSc. v príspevku *Vývin marxistickej etiky v ZSSR* sa zaoberala problematikou rozpracovania teórie hodnôt v 50-ročnom vývoji sovietskej filozofie. Vymedzila základné etapy tohto vývoja, ako aj prínos pre marxistickú etiku súčasnosti. Príspevok